

BELLUM 1866

ČASOPIS KOMITÉTU PRO UDRŽOVÁNÍ PAMÁTEK
Z VÁLKY ROKU 1866

KOMITÉT PRO UDRŽOVÁNÍ PAMÁTEK Z VÁLKY ROKU 1866
Hradec Králové 500 01, Eliščino nábřeží 465

VÝROČNÍ ZPRÁVA

KOMITÉTU
PRO UDRŽOVÁNÍ PAMÁTEK
Z VÁLKY ROKU 1866

V HRADCI KRÁLOVÉ
DNE 5. 3. 2005

Komitét pro udržování památek z války roku 1866 je občanským sdružením podle zákona 83/1990 Sb. o sdružování občanů. Byl zřízen v roce 1990 jako nástupce zaniklého Spolku pro udržování válečných památek na bojišti Královéhradeckém v Hradci Králové a dalších zaniklých spolků obdobného zaměření, které ukončily svoji činnost po roce 1918, 1951, resp. 1959. Sídlem Komitétu 1866 je budova Muzea východních Čech v Hradci Králové, Eliščíno náměstí 465, 500 01 Hradec Králové.

ÚVODNÍ SLOVO PŘEDSEDY KOMITÉTU 1866

Vážení členové a příznivci Komitétu 1866,

využívám příležitosti úvodního slova výroční zprávy za rok 2004 k společnému zamyšlení. Globalizace ovlivňuje naše kroky v osobním i spolkovém životě. Podmínky k práci v Komitétu 1866 našich zakladatelů před více než sto lety a současné trendy ve vývoji celého světa jsou nesrovnatelné. Srovnatelné je ale zapálení našich členů pro regionální dějiny a úctu k těm, kteří položili život ve válce za vlast, a to nejen v roce 1866.

Vojenské hroby se nacházejí především v katastrofách menších obcí, které vztah k místním památkám musí často konfrontovat s okamžitými osobními zájmy svých obyvatel. Život pro nás vyřešil tento problém asi nejvíce vytvořením jednotlivých krajských samospráv, kde s potřebným nadhledem určují priority celých regionů ve vztahu k ochraně památek a v návaznosti na ně i k rozvoji cestovního ruchu.

I v Komitétu 1866 vidíme důležitý posun v jeho činnosti. Od náplně práce spolku ve formě plnění dílčích zájmů jednotlivců jsme přešli k plnění úkolů, které zajišťují systematickou evidenci a péči o památky z válečného roku 1866.

Také v našem spolku musíme určovat v naší rozmanité činnosti priority a dlouhodobé úkoly. Za výsledky systémového přístupu předsednictva spolku v činnosti Komitétu 1866 lze jmenovat za období od minulé výroční valné hromady především následující akce:

- náročná oprava litinových pomníků na královéhradeckém a jičínském bojišti
- lokalizace pomníků prostřednictvím digitálních katastrálních map a ortofotomap
- realizace projektu VIA BELLI 1866 - vybudování naučné stezky "Česká Skalice-Sviništany-Josefov 1866" a příprava naučné stezky na bojišti u Jičína
- organizace Centrální akce Komitétu 1866 v České Skalici
- opravy více než stovky pomníků v celkové hodnotě 1,5 mil. Kč.

Jako základní cíl našeho snažení v budoucnosti vidíme rekonstrukci a přístavbu budovy muzea na Chlumu. Významem srovnatelná v královéhradeckém regionu je plánovaná výstavba muzea betlémů v Třebechovicích pod Orebem. Z pohledu rozvoje turistického ruchu si tyto dvě akce nekonkurují, ale naopak se vhodně doplňují. V zahraničí vidíme nový způsob prezentace místních dějin. Moderní muzea jsou zde budována jako komplexy expozic, galerií, kin a restaurací s možností celodenního pobytu rodin s dětmi všech věkových kategorií. Těmto kritériím nevyhovuje v naší republice ani jedno muzeum, i když náročnost kritérií snížíme na desetinu.

S tím souvisí určitě i přetrvávající rozporuplný vztah naší i odborné veřejnosti k období rakouské monarchie i k přežívajícímu rozporuplnému hodnocení bojovníků pod císařským orlem již od doby první republiky. Z tohoto pohledu vidíme činnost Komitétu 1866 z celospolečenského pohledu jako nezastupitelnou.

V příštím roce budeme mít v rámci kulatých oslav 140. výročí prusko-rakouské války mnoho příležitostí činnost Komitétu 1866 hodnotit, plánovat, ale i kritizovat. Udržíme-li současnou úroveň práce našeho občanského sdružení, budeme moci v rámci oslav položit kytici květin k pomníku našeho zakladatele J. N. Steinského bez výčitek. Za dosažené výsledky v hodnoceném období činnosti našeho spolku děkuji členům předsednictva, našim řadovým, zasloužilým a čestným členům i všem našim příznivcům.

HISTORIE KOMITÉTU 1866

Popud ke vzniku spolku, který si vytyčil za cíl ochranu a údržbu stávajících a zřizování nových pomníků z prusko-rakouské války roku 1866 na bojišti u Hradce Králové byl dán 16. listopadu 1888. Toho dne probíhal v lese Svíb, který leží nedaleko obce Chlum u Hradce Králové, lovecký hon. Mezi účastníky byl také setník zemské obrany ve výslužbě a válečný invalida Jan Nepomuk Steinský.

Vzpomínka na krvavou řež z roku 1866 umocněná chmurným podzimním počasím a desítkami hromadných hrobů, označených rozpadajícími se provizorními dřevěnými kříži nebo plukovními pískovcovými pomníky, přiměla setníka Steinského k myšlence založení spolku, který bude pečovat o zřízené hroby a pomníky padlých vojáků, bude iniciovat zřízení či vlastními silami budovat nové památky na místech posledního odpočinku rakouských, pruských a saských vojáků. Myšlenka vyslovená nahlas Janem Steinským se setkala s ohlasem přítomných. Idea zřízení záslužného spolku byla následně interpretována redakcí vojenských listů a Ratiboru několika články.

Již 2. prosince 1888 proběhla v obci Cerekvice nad Bystřicí ustavující schůze Komitétu, který dostal název "Das Lokalkomitée zur Errichtung und Erhaltung der Krieg-Denkmaale auf dem Schlachtfelde bei Königgrätz im Jahre 1866", česky "Komitét pro udržování pomníků na bojišti Králové-hradeckém." Jeho předsedou se stal Jan Steinský, jednatelem Antonín Tvrzský, řídicí učitel v Cerekvici, a technickým referentem ředitel Odborné školy sochařské a kamenické v Hořicích Vilém Dokoupil. Z dalších osobností, které se intenzivně zapojili do činnosti nově zřízeného Komitétu, lze jmenovat Jana Weinzettla, c. a k. poručíka ve výslužbě, Františka Waldeka, majitele realit a cihelny v Plotištích či dvorního radu Ludvíka von Malovtze, který převzal nad spolkem protektorát. Sídlem spolku se stala Cerekvice nad Bystřicí, později se přestěhoval do Hořic a v roce 1891 definitivně přesídlil do Hradce Králové. V roce 1891 evidoval Komitét na královéhradeckém bojišti 227 památek.

Spolek brzy získal na důležitosti, členů přibývalo a do jeho řad vstupovaly osobnosti veřejně činné a vážení občané měst na Královéhradecku. Příčiněním těchto členů - mecenášů - bylo během dvou let (1889-1891) opraveno všech 227 evidovaných památek. Byly opraveny či zřízeny nové kříže na hromadných hrobech a odborně restaurovány kamenné náhrobní kameny i monumentální pomní-

ky. Vznikaly také nové památky. V roce 1898 bylo v evidenci 319 pomníků, o rok později již 342 a za další dva roky rovných 400!

Po zřízení spolku pro udržování válečných hrobů z roku 1866 na bojišti královéhradeckém začaly obdobné spolky vznikat i na dalších bojištích. V roce 1890 to bylo ve Dvoře Králové n/L, dále v Jičíně, Mnichově Hradišti a Podolí, Starém Rokytníku, Liberci, Novém Bydžově a České Skalici. Podstatnou úlohu při zřizování dalších spolků na ostatních bojištích z prusko-rakouské války roku 1866 měl majitel náchodského zámku a velkostatku princ Vilém ze Schaumburg-Lippe a také velitelství 9. armádního sboru v Josefově pod velením generála jízdy prince Leopolda Croye.

V roce 1892 byla z iniciativy velitelství 9. armádního sboru a pod záštitou prince Viléma ze Schaumburg-Lippe vedena jednání představitelů jednotlivých spolků o jejich sloučení v ústřední spolek, který by zajišťoval péči o válečné hroby z roku 1866 na celém území Čech a Moravy. 18. června 1892 byly c. k. místodržitelstvím v Praze podepsány nové stanovy ústředního spolku a 21. 12. 1892 se konala první valná hromada spolku v Hradci Králové. Komitét měl tehdy 24 zakládajících a 132 přispívajících členů. Předsedou spolku byl jednohlasně zvolen baron Rudolf Ulmenstein a protektorem spolku byl jmenován princ Vilém ze Schaumburg-Lippe.

Největšího rozkvětu dosáhl ústřední spolek v prvním desetiletí 20. století. V roce 1908 měl 6 čestných, 75 zakládajících a 729 přispívajících členů, 12 místních spolků a 1 pobočný spolek v německé Vratislavi. První světová válka však činnost značně ochromila a ve změněné poválečné politické situaci doporučil výbor poslední valné hromadě konané 16. května 1919 rozpuštění spolku a převedení jeho majetku na ministerstvo národní obrany, které zřídí při Odborné škole pro kameníky a sochaře v Hořicích nadaci pro udržování hrobů a pomníků v války roku 1866. Tak se také stalo a spolek svoji činnost ukončil. Některé spolky na jednotlivých bojištích, jako například v Hradci Králové a Jičíně, však v činnosti pokračovaly.

Právním nástupcem ústředního spolku se skutečně stala nadace pro udržování hrobů a pomníků z války roku 1866 zřízená při Odborné škole pro kameníky a sochaře v Hořicích, která se prvně sešla v únoru 1927. Nadace, respektive její výkonný orgán - správní komise - více či méně spolupracovala jak s jednotlivými spolky původního Komitétu, které v činnosti pokračovaly, tak také se spolky nově vznikajícími. Tak tomu bylo například v Náchodě, kde četnický strážmistr Bohuslav Peterka založil "Odbor pro udržování válečných hrobů a pomníků při odbočce Svazu čsl. četnictva v Náchodě". Přestože financování péče o památky bylo závislé zejména na úrocích z nadačního fondu, podařilo se během deseti let udržet hroby a pomníky v dobrém stavu.

Druhá světová válka péči o památky z roku 1866 nejprve značně ochromila a od jara 1943 úplně zastavila, když nadační majetek byl převeden na Bezirkskommando v Hradci Králové. Po roce 1945 k určitým aktivitám došlo, avšak v roce 1951 byly veškeré spolky a nadace zrušeny zákonem.

Činnost původního ústředního spolku byla obnovena na jaře 1990, kdy byl na ustavující valné hromadě přijat název Komitét pro udržování památek z války roku 1866, jehož sídlem se stal Hradec Králové.

V prvních pěti letech se uskutečnila intenzivní jednání s orgány místních samospráv, na jejichž katastrofách se válečné hroby a pomníky z prusko-rakouské

války roku 1866 nacházejí. Na tato jednání navazovaly intervence na státní správu, zastoupenou jednotlivými okresními úřady. Technickým referentům Komitétu 1866 se na jednotlivých bojištích podařilo zajistit několik dílčích oprav menších pomníků včetně oprav památek svépomocí.

Péče o válečné hroby vyvrcholila v letech 1995 a 1996. Zejména v roce 130. výročí války "šestašedesáté" se podařilo téměř na všech bojištích vyvinout pozoruhodnou aktivitu, kdy byly opraveny takové památky, jako například pomník Myslivce ve Vysokově u Náchoda, ústřední pomník ve Svinišťanech věnovaný 37. pěšímu pluku, ústřední pomník v Kláštěře u Mnichova Hradiště, soubor 4 pomníků v Josefově na vojenském hřbitově a více než 2 desítky dalších v severních Čechách počínaje a na jižní Moravě konče.

Následujících 5 let (1997-2001) bylo co se oprav pomníků týče obdobím určité stagnace Komitétu, nicméně i v tomto období se jednotlivým technickým referentům Komitétu 1866 a zejména dalším spolkům a institucím, zabývajícím se ochranou a péčí o válečné památky z roku 1866, podařilo opravit mnohé:

- Hradec Králové - pomníky na chlumském hřbitůvku a na pruském hřbitově, typové pyramidy ve Svíbu, komplexní oprava pomníků cca 2/3 na hřbitově v Probluzi,
- Náchod - 3 pomníky na staroměstském hřbitově, více než 10 pomníků ve Vysokově, Václavcích a Šonově, 2 pomníky v Hronově,
- Česká Skalice - Spící lev v Dubně, 3 památky u kostela v Malé Skalici, 37. pěší pluk v Malé Skalici, pomník 2 pruských důstojníků v Hoříčkách,
- Svinišťany - 2 pomníky 37. pěšího pluku, 3 menší pyramidy v Sebuči a Dolanech, 3 pomníky v Miskolezích,
- Trutnov - oprava památek Janské kaple
- Dvůr Králové - úprava okolí pomníku u nádraží a údržba hřbitůvku v Kocberích
- Jičín - více než 2 desítky pomníků poškozených vandaly u Ossaria ve Kbelnici.

Komitét 1866 nejenom opravoval stávající pomníky, ale zřizoval nové nebo se na jejich zřízení podílel: Častolovice, Říčany, Chlum, Popovice, Velká Jesenice, Dvůr Králové nad Labem, Náchod.

Z další činnosti lze vyzdvihnout osvětově-popularizační a publikační činnost. Komitét 1866 se podílel od r. 1990 na více než 10 regionálních výstavách, uspořádal či byl spoluorganizátorem desítek tématických přednášek a exkurzí s výkladem po jednotlivých bojištích. Od roku 1990 vydal ve spolupráci s dalšími institucemi několik publikací - průvodců a sborníků. V neposlední řadě vydává monotematický časopis *Bellum 1866*, který od r. 1997 vychází v rozsahu 4 čísel ročně a v r. 2002 oslavil 10. výročí svého trvání.

Není možné se nezmínit také o činnosti vojensko-historické uniformované skupiny, která od samého počátku obnovení činnosti Komitétu 1866 působila v jeho řadách. Tito členové Komitétu 1866 v historických uniformách rakouského c. k. pěšího pluku č. 18 z let 1861-68 vystupovali v rámci vojensko-historických kulturních akcí po celé ČR. V roce 1996 došlo k osamostatnění této skupiny a Komitét 1866 se věnuje zejména svému prvotnímu poslání - ochraně a péči o válečné hro-

by a pomníky. S jednotlivými vojensko-historickými spolky však spolupracuje při organizaci vojensko-historických akcí u příležitosti výročí událostí prusko-rakouské války roku 1866.

Rok 2002 byl pro Komitét 1866 rokem významných změn. Tou nejpodstatnější změnou bylo vypracování nových stanov, které odpovídají původnímu cíli spolku, dnešním potřebám široké členské základny a jsou zároveň v souladu s platným právním řádem České republiky. Tyto stanovy byly přijaty na 12. Valné hromadě konané 16. března 2002 v Hradci Králové.

V letech 2002-2003 se díky aktivitě členů předsednictva a části členské základny Komitétu 1866 podařilo realizovat mnohé projekty jak z oblasti ochrany a údržby válečných hrobů a pomníků, tak i z oblasti cestovního ruchu a popularizace období prusko-rakouské války roku 1866. Na královéhradeckém bojišti přinesla tato aktivita konkrétní ovoce v podobě dohody o obnovení spolupráce mezi Komitétem a Střední průmyslovou školou kamenosochařskou v Hořicích. V letech 2002-2003 studenti maturitních ročníků opravili více než 20 pomníků na bojišti u Hradce Králové. V tomto období se podařilo restaurovat dalších několik desítek náhrobků na válečných hrobech z roku 1866 v celém Královéhradeckém kraji. Za zmínku stojí například obnovení pomníku 6. dělostřeleckého pluku v Nedělišťích nebo celková renovace pomníku VI. armádního sboru ve Václavicích.

Nejvýznamnějšími kulturními akcemi v letech 2002-3 byly Centrální vzpomínkové akce Komitétu 1866 ke 136., resp. 137. výročí prusko-rakouské války ve Svijanech na Turnovsku a v Nechanicích, nebo slavnostní odhalení zrekonstruovaného pomníku 6. dělostřeleckého pluku v Nedělišťích a Výroční den Komitétu 1866 u příležitosti 115. výročí založení Komitétu 1866, který probíhal ve slavnostním duchu na Chlumu v říjnu 2003.

Také publikační a osvětová činnost v letech 2002-3 byla rozsáhlá. Bylo vydáno 8 čísel časopisu *Bellum 1866*, vyšla kniha *Komitét 1866 - péče o válečné památky v běhu staletí* a pro potřeby cestovního ruchu byla vydána obsáhlá skládačka zaměřená na jednotlivé naučné stezky na bojištích Královéhradeckého kraje. Členové Komitétu se podíleli také na tvorbě průvodce po bojištích u Trutnova, Starého Rokytníka a Dvora Králové nad Labem. O své činnosti Komitét 1866 informoval v denním tisku, časopisech a na internetovém Portále 1866.

ČINNOST KOMITÉTU 1866 V ROCE 2004

K 31. prosinci 2004 měl Komitét 1866 112 řádných, 6 čestných a 20 zaslužilých členů. V průběhu roku bylo předsednictvem přijato 7 nových řádných členů, což představuje pouze třetinu nárůstu zaznamenaného v předcházejícím roce.

Činnost Komitétu pro udržování památek z války roku 1866 v roce 2004 lze rozdělit do několika samostatných oblastí:

1. Péče o válečné hroby a pomníky
2. Pořádání vzpomínkových, kulturních a společenských akcí
3. Publikační činnost
4. Podpora rozvoje cestovního ruchu
5. Spolková činnost
6. Spolupráce s orgány státní správy a samosprávy

PÉČE O VÁLEČNÉ HROBY A POMNÍKY

Tato část loňské výroční zprávy Komitétu 1866, zabývající se mapováním činnosti v oblasti péče o válečné hroby a pomníky na jednotlivých bojištích hovořila o rekordním roce, co se oprav památek týče. V roce 2003 se podařilo opravit 58 pomníků z roku 1866. Rok letošní byl rokem zcela výjimečným, neboť se díky podpoře Ministerstva obrany ČR, Královéhradeckého kraje, desítek obcí a měst i soukromých subjektů podařilo celkově nebo částečně opravit neuvěřitelných 107 pomníků.

U další desítky byly prováděny drobnější udržovací práce. Není možné obsáhnout v této výroční zprávě opravy všech památek z prusko-rakouské války roku 1866. Přesto však, kromě těch, o kterých vás budou informovat jednotliví techničtí referenti Komitétu 1866, není možné opomenout celkovou renovaci vojenského hřbitova v Máslojedech na Královéhradecku nebo opravu souboru čtyř pomníků na bojišti u Hradce Králové, která probíhala v rámci mimograntového systému Královéhradeckého kraje.

V loňské výroční zprávě byli také členové Komitétu 1866 vyzváni k přiložení ruky k dílu nejenom na nejznámějších bojištích u Trutnova, Náchoda či Hradce Králové, ale také na místech bojů v Libereckém kraji nebo na Tovačovsku. Tak se také stalo díky oběma technickým referentům z těchto oblastí - Jiřímu Náhlovskému a Jiřímu Jemelkovi. V roce 2004 tak bylo opraveno několik válečných hrobů a pomníků v Libereckém a Olomouckém kraji. Podrobnosti o činnosti na jednotlivých bojištích podávají v následujících řádcích jednotliví techničtí referenti Komitétu 1866.

Nový Bydžov, opravené pomníky na vojenském hřbitově z roku 2004

Čistěves, detail
pomníku e.č. 204
v průběhu opravy

Čistěves, detail pomníku
e.č. 204 po opravě

Čistěves, soubor pomníků u lesa Svěb po celkové opravě, listopad 2004

Zpráva technického referenta bojiště u Hradce Králové Radek Teichman - Jiří Vilím - Pavel Mrkvička

Obdobně jako v roce 2003 pracovní zaneprázdněnost Ladislava Petráčka neměla zásadní vliv na činnost Komitétu 1866 na bojišti u Hradce Králové, protože se této funkci ujal kolegové Radek Teichman, Jiří Vilím a Pavel Mrkvička.

Nejvýznamnější prací bylo restaurování nejhroženějšího pomníku z války prusko-rakouské na bojišti u Hradce Králové, pomníku pěšího pluku č. 49 v Čistěvsi, e.č. 291. V dubnu provedla firma REX, s.r.o., z Brna, která byla na základě výběrového řízení pověřena realizací celkové rekonstrukce pomníku, místní průzkum a na jeho základě byla stanovena technologie demontáže a postup oprav. V červenci 2004 byl pomník demontován a odvezen do dílen v Brně. Při zemních pracích v září 2004 bylo zjištěno, že litinový pomník se během posledních padesáti let díky zvyšování a rozšiřování silnice I. tř. č. 35 "propadl" o 60 cm pod její dnešní úroveň. Při průzkumu základů došlo k potvrzení existence kamenných stupňů, které jsou zachyceny na dobových fotografiích. Vznikl tak problém se záchranou těchto pískovcových stupňů. Na základě doporučení odborného pracoviště Národního památkového ústavu v Pardubicích se přistoupilo k jejich vyzdvižení a opětovnému sestavení nad úroveň stávající vozovky. Pomník byl předán Komitétu 1866 v závěru roku 2004. Odborné kamenické a restaurátorské práce na oplacení a kamenných

stupních pomníku budou firmou REX, s.r.o., z Brna dokončeny v dubnu 2005.

Další významná oprava proběhla v Probluzi na hřbitově, kde došlo k instalaci zrenovovaného pomníku e.č. 44, litinové kostky, věnované zemřelým saským vojínům. Tento pomník byl do současné doby uložen v depozitáři muzea v Hradci Králové z důvodu značného poškození. V roce 2004 proběhla dále celková rekonstrukce pomníku e.č. 14 ve Všestarech, který je věnován nadporučíkovi Josefu Wokalovi. U této památky, stejně jako u pomníku e.č. 415 v Horním Přímu byly vyrobeny kopie litinových vojenských trofejí, jejichž originály jsou od roku 2002 uloženy v depozitáři Muzea východních Čech v Hradci Králové. Také tyto práce realizovala firma REX, s.r.o., z Brna.

*Probluz, saská kostka, e.č. 44,
stav okolo r. 1930*

*Všestary, litinový pomník npor. Wokala
na hřbitově, e.č. 14*

*Probluz, litinový pomník e.č. 44
po opravě*

V průběhu roku 2004 došlo také k výrobě a osazení kopií kovových plastik na pomníky, ze kterých byly originály v roce 2002 demontovány a uloženy v depozitáři MVČ v Hradci Králové. Tyto práce realizoval kovolijec pan Jindřich Janeček z Merklovic.

Svíb, typová pyramida e.č. 152 po obnově základu

Svíb, pomník 13. praporu polních myslivců po celkové opravě

Dále bylo, převážně v lese Svíb a jeho okolí, dodavatelsky opraveno větší množství pískovcových pomníků a typových křížů. První brigáda na bojišti u Hradce Králové se uskutečnila 17. července 2004 v lese Svíb. V plánu bylo hloubení nových základů u pyramid e.č. 152 (4 prusští vojáci) a e.č. 153 (6 pruských vojáků). Oba základy byly vyzděny z kvalitních cihel zbylých při opravě pomníku 51. pěšího pluku, za použití betonové směsi. Nakonec byly z vykopané hlíny upraveny roviny. Dále byl proveden průzkum pomníku e.č. 149 (pyramida na hrobě 8 rakouských a 2 pruských vojinů) a stanoven postup prací při úpravě okolí pomníků e.č. 6 a 103 na louce před vstupem do Svíbu.

Druhá brigáda se konala 6. listopadu 2004 pod vedením místopředsedy Komitétu 1866 R. Teichmana. Také tentokrát se práce soustředily na les Svíb a jeho okolí. U pomníků e.č. 6 a 103 se odstranilo za pomoci kolového nakladače cca 10 m³ zeminy, která byla k pomníkům za desítky let naplavena do výše 80 cm.

V Aleji mrtvých ve Svíbu bylo upraveno okolí pomníku 51. pěšího pluku a obě pyramidy u tohoto pomníku natočeny o 90° tak, aby stály čelní stranou k cestě. Na jižním okraji lesa u pomníku e.č. 159 na hrobě 400 vojáků byl osazen nový pískovcový kříž. V západní části lesa byla instalována nová betonová patka a kříž typu 302B na znovuobjevené šachtě e.č. 475.

V Čistěvsi byly odstraněny betonové sloupky od pomníku č. 160 a provedeny terénní úpravy u pomníků e.č. 34 a 207. V Máslojedech na vojenském hřbitově byla demontována a odvezena na opravu kovová branka.

Na vojenském hřbitově v Novém Bydžově proběhly v roce 2004 dvě brigády. Hřbitov zaujímá plochu přibližně

Máslojedy, terénní úpravy u pomníků e.č. 6 a 103

Máslojedy, pomník kadeta Catterburga na vojenském hřbitově po opravě, e.č. 101

Máslojedy, pomník e.č. 237 na vojenském hřbitově po opravě

12 x 18 m a nalézá se na něm šest pomníků zanesených v Generálním soupisu válečných hrobů a pomníků na bojišti u Hradce Králové. Pomníky byly v tomto roce restaurovány studenty SPŠK v Hořicích, včetně výroby a osazení nových nápisních desek na pomnících e.č. 464 a 465. Plocha hřbitova byla vyčištěna od náletových dřevin, shrabána a odvezena letitá vrstva listů s množstvím odpadků, pokáceny dva přerostlé tisy a dle možností urovnán terén. V roce 2005 bude nutné vykopat nový základ pro pyramidu e.č. 462 na hrobě 25 pruských vojáků, osadit nový kříž na její vrchol a osadit repliku rakouské orlice a kříže na pomník e.č. 461 postavený na památku rakouských a saských vojáků zemřelých v novobydžovském lazaretu. V tomto roce se také bude řešit ve spolupráci s MÚ v Novém Bydžově rekonstrukce oplocební hřbitova.

Přestože se i v roce 2004 podařilo na bojišti u Hradce Králové opravit velké množství pomníků a upravit několik válečných hrobů, je politováníhodné a alarmující, že účast na brigádách je ze strany členů Komitétu 1866 rok od roku nižší. Daleko častěji jsou na těchto pracovních akcích vidět tváře lidí, kteří ani členy Komitétu 1866 nejsou. I přes tuto smutnou skutečnost lze konstatovat, že rok 2004 byl co se týče oprav pomníků zatím nejplodnějším v novodobých dějinách Komitétu 1866.

Zpráva technického referenta bojišť u Náchoda, České Skalice a Svinišťan Zdeněk Jánský

Od jarní 16. Valné hromady v roce 2004 proběhly na bojištích v regionu Náchod mnohé úpravy a renovace. V souvislosti s nálezy kosterních pozůstatků z války roku 1866 u České Skalice byl zásluhou Komitétu 1866 vybudován na zdejším vojenském hřbitově nový pomník (e.č. 61), který realizoval náš člen pan Aleš Zlatohlávek z Rozběřic. Protože důsledkem výstavby silničního obchvatu České Skalice nálezy ostatků padlých vojáků pokračují, bylo rozhodnuto zřídit na tomto hřbitově osárium (e.č. 63), kam budou náhodně nalezené kosterní pozůstatky ukládány. Výstavba osária začala na podzim roku 2004 a stavba je nyní již dokončena. Jde o v zemi vybetonovaný prostor o hloubce cca 3 m, do kterého se sestupuje po zapuštěných kovových stupních. Prostor je zakryt kovovým příklopem. V budoucnu bude nutné zajistit osazení kamenné desky s příslušným textem. Realizaci osária zajišťovalo Město Česká Skalice.

Mimo tyto záležitosti bylo na bojištích u Náchoda, České Skalice a Svinišťan pokračováno v dalších opravách. Šlo především o celkovou renovaci plastiky moravské orlice ze zinkového plechu na pomníku 25. praporu polních myslivců u kostela sv. Václava na Václavících. Odbornou práci v hodnotě 25.000 Kč provedl pan Jindřich Janeček z Merklovic. Dále byla na nápisovou desku tohoto pomníku zhotovena kopie rakouského císařského orla, který byl v minulosti odcizen, a také byla provedena renovace litinových ozdobných řetězů.

Komitét 1866 zajišťoval také opravu pomníku e.č. 103 nad Šonovem, který je věnován majoru Johannu Jesovitsovi a vandaly povaleného pomníku e.č. 56

Česká Skalice, pomník 19 padlým vojákům na vojenském hřbitově, e.č. 61

Šonov, brigáda Komitétu 1866 na bojišti u Náchoda 14. 8. 2004

Šonov, odstraňování biomasy a exhalátů tlakovou vodou z pomníku mjr. Jesovitse

Šonov, detail pomníku mjr. Jesovitse, e.č. 103

Dubno, brigáda Komitétu 1866 na bojišti u České Skalice dne 14. 8. 2004

ve Vysokově. Ve spolupráci s SPVH Náchod byla po celý rok prováděna průběžná údržba zeleně v okolí pomníků a naučných stezek na bojištích u Náchoda a Svinišťan.

Další prioritou se stalo sejmutí kovových emblémů - císařského orla a kyrysnických atributů - z pomníku Jízdy na Brance u Náchoda za účelem výroby jejich kopií. Kopie budou instalovány do konce března 2005 a originály uloženy v depozitáři Regionálního muzea v Náchodě, aby tak byly uchovány před stále častějšími ataky zlodějí a vandalů.

Při letních brigádách na náchodském bojišti byl také upraven terén v okolí hrobů nad evangelickým hřbitovem v Šonově, v tzv. Zádolí. Některé poškozené kamenné podstavce pro kovové typové kříže byly vyměněny a kříže odřezeny a natřeny černou matovou barvou. Totéž proběhlo i u některých dalších hrobů v lese na Brance a ve Vysokově. Celkem bylo opraveno 18 typových křížů, z toho vyměněny 2 podstavce.

Podobná akce se uskutečnila i na bojišti u České Skalice, kde členové Komitétu a Spolku přátel vojenské historie - 6. praporu polních myslivců Náchod důkladně vyčistili terén kolem hrobu e.č. 7 pod železničním viaduktem u lesa Dubno a vymýtili keře před ním, směrem ke státní silnici. Zde byl již podruhé umístěn typový kříž na hrobě e.č. 58, dokladovaný historickou fotografií ze 30. let 20. století. V té době byl také instalován typový kříž v lese Dubno na tzv. "Bathildině louce" na náhodně objeveném novém hrobě pruského vojáka. Tento hrob nese evidenční číslo 62. Jako součást oslav 750. let od první písemné zmínky o městu Náchod opravili členové SPVH Náchod a Komitétu 1866 pomník nadporučíka Pavla Nedělkoviče,

umístěný pod kapličkou ve čtvrti Plhov. Hrob tohoto důstojníka ze sedmileté války, respektive z roku 1758, je označen masivní záklopní pískovcovou deskou a textem v azbuce a latince, hluboko vytesaným do kamene. Součástí je i nověji instalovaný mramorový pomník s křížem. Kříž byl v minulosti již několikrát obměněn a často poškozován. V dnešní době má podobu z roku 1964 a je celkově renovován, včetně nově vybudovaného základu a fixace jednotlivých částí kamene sponami a výztuží z nerezové oceli.

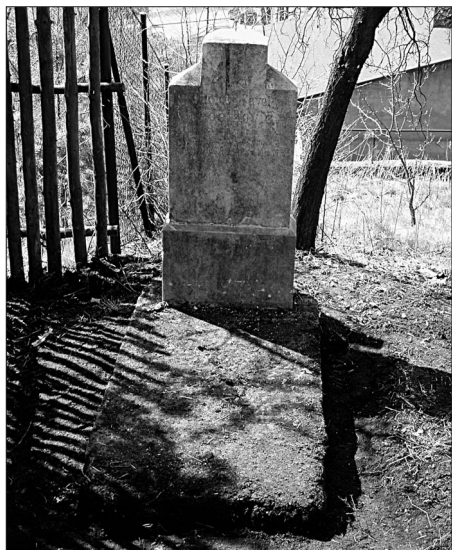
Asi poslední akcí v minulém roce bylo upevnění emblému pozlacené sošky Krista na pomníku s křížem, věnovaném setníku Augustinu Netoličkovvi, mezi obcemi Vysokov a Starkoč, a také instalace renovovaných litinových sloupků ústředního pomníku na Staroměstském hřbitově v Náchodě.

Dalšími aktivitami Komitétu 1866 a SPVH Náchod na bojištích u Náchoda, České Skalice a Svinišťan byla celková rekonstrukce zastávek naučné stezky "Náchod-Vysokov-Václavice 1866" a zřízení naučné stezky "Česká Skalice-Svinišťany-Josefov 1866".

Závěrem bych chtěl srdečně poděkovat všem, kteří s neutuchající pílí rok co rok věnují svůj volný čas ochraně a obnově památek z prusko-rakouské války roku 1866 a popularizaci tohoto období mezi veřejností.

*Náchod, pomník Pavla Nedělkoviče
v průběhu opravy*

*Náchod, pomník Pavla Nedělkoviče,
podzim 2003*

*Náchod, pomník Pavla Nedělkoviče
po celkové renovaci*

Zpráva technického referenta bojišť u Dvora Králové n. L., Trutnova a Starého Rokytníku

Ing. Pavel Tschiedel / Vlastimil Grof

Bojiště u Dvora Králové nad Labem

V lednu roku 2004 vypsal město Dvůr Králové n. L. zásady pro poskytování finančních příspěvků z rozpočtu města. Komitét 1866 dostal přidělenou částku 50.000,- Kč, účelově vázanou na opravu pomníku kadeta Franze Jandy v lokalitě Starého hřbitova ve Dvoře Králové n. L., jakožto chráněné kulturní památky zapsané v ÚSKP pod r.č. 10804/6-3490, vlastník Město Dvůr Králové n. L.

Památkový záměr restaurování pomníku jsem provedl v průběhu dubna - května 2004, žádost o závazné stanovisko a odborné vyjádření NPÚ v Pardubicích jsem podal následně. Vyjádření NPÚ bylo provedeno PhDr. Václavem Pauktem.

Provedením odborné restaurátorské části prací byl pověřen akad. sochař Jiří Kašpar z Mostku. Pomník byl citlivě očištěn bez úbytku hmoty a modelace, zvětřalá místa byla zpevněna, černé deposity byly sňaty bez poškození kamene. Chybějící části byly doplněny, v místě rozlomení byl pískovec slepen. Tmelení minimální umělými tmely probarvenými ve hmotě a ve struktuře, odpovídající okolnímu kameni, po osazení bude provedena hydrofobizace postřikem silikonové pryskyřice Repesil Sch05, pomník biocidně ošetřen Biostapem 35 Ml. Bylo provedeno obnovení písma pouze mírným vytažením. Osazení bude provedeno na odizolovaný stávající sokl v průběhu dubna - května 2005.

14. května 2004 v 17,00 hodin se uskutečnilo slavnostní odhalení souboru tří pomníků v lokalitě pod nádražím za účasti historické jednotky 16. praporu polních myslivců, které tímto upřímně děkuji, dále četných představitelů města a čestných hostů. Akce byla úspěšně zakončena v podniku "Ú Rudolfa III."

Komitét 1866 zajišťoval také opravu dvou pomníků na hřbitově v Choustníkově Hradišti, které financovala obec. Jednalo se o pomníky poručíka Adolfa Schwerera a setníka Johanna Jüttnera. Pomníky byly očištěny tlakovou vodou, základy sanovány a kámen doplněn hmotou a hydrofobizován. Písmo na obou pomnících bylo obnoveno.

V roce 2004 byla prováděna běžná údržba pomníků, cca z 50 % byly očištěny přehřátou parou pod tlakem. Tato opatření včetně dalších bude nutno pokud možno každoročně opakovat z důvodu lokalizace téměř všech pomníků v permanentním stínu.

Na rok 2005 je plánována sanace a oprava centrálního pomníku na městském nábřeží, realizace záleží ovšem na přidělení dotace či grantu ze strany města.

Bojiště u Trutnova

Tento rok byl pro bojiště u Trutnova rokem spíše útlumovým, protože díky značnému počtu památek, opravených v předchozích dvou letech, je již práce výrazně méně.

Kromě pravidelného odstraňování škod po vandalech a běžné údržby byla hlavní pozornost tentokrát obrácena na prodloužení stávající naučné stezky směrem do Starého Rokytníku. V předchozích letech se podařilo provést navržené

a vytyčení trasy a dále hrubé terénní úpravy. Letos naopak bylo vytvořeno značení celé trasy v terénu pomocí směrniců a proběhlo další zpevňování některých úseků stezky štěrkem. Také byla vybudována na trase dvě nová odpočívadla s lavičkami a upravenou plochou, a to u pomníku Julia Krušiny (e.č. 68) a dále u památníku 23. pěšího pluku barona Airoidiho (e.č. 67). Obzvláště na posledně jmenovaném místě je vytvořeno příjemné prostředí, obklopené zelení s hezkým výhledem do okolní i vzdálené krajiny.

V podzimních měsících, a vlastně také až na počátku zimy, se na základě předchozích úspěšných jednání s majiteli dotčených pozemků započalo s prodloužením zmíněné cykloturistické trasy členitým terénem od památníku barona Airoidiho zpět do města. Je tak vytvořen okruh, jehož začátek i konec jsou u srubu nedaleko památníku generála Gablenze, kde je možnost občerstvení, odpočinku a získání základních informací.

Celá trasa je vedena po stávajících nebo nově vybudovaných lesních a polních cestách, které na několika místech křížují státní silnice. Z části je také vedena po málo frekventovaných obecních cestách. Trasa prochází místy významných bojů 27. 6. 1866 a zpřístupňuje některé méně známé památky. Zároveň také zpřístupňuje zajímavě členitou část příměstské krajiny, která nebyla dosud díky intenzivnímu způsobu polního hospodaření nedávné minulosti turisticky snadno dostupná. Již nyní, kdy ještě tato druhá část trasy není v některých problematických úsecích dostatečně zpevněna, je orientační systém osazen po její celé délce. V roce 2005 bude v jarních měsících vydán tištěný materiál s plánem celé trasy, obohacený o fotografie zajímavých míst.

Z dalších aktivit můžeme připomenout dokončení rekonstrukce pomníku e.č. 28 Jindřicha Wowsa u Janské kaple, která byla započata v loňském roce. V druhé polovině června byl zpět osazen vrchní díl pomníku s vojenskými emblémy a do nitra dutého pylonu byla vložena zpráva o průběhu restaurování.

Pokračovalo se také s budováním vojenské expozice v Janské kapli. Byly instalovány výstavní vitríny a z části také výzdoba samotné kaple. První část exponátů zapůjčených z depozitáře VHÚ v Praze v roce 2003 byla instalována ve

*Trutnov - Janský vrch,
pomník nadporučíka Johanna Wowsa*

vhodné poloze. Teprve na závěr návštěvní sezóny se podařilo konečně přivést i onu početně obsáhlejší část zapůjčených exponátů, které byly alespoň provizorně instalovány. Až na podzim, kdy bylo dostatek času, mohly být všechny exponáty usazeny ve finální podobě. Shrnutí - základní část expozice je již hotova, pouze v průběhu jara 2005 dojde ke komplexnímu označení exponátů vhodnou formou informačních materiálů. Samozřejmě tím práce nekončí - je třeba ještě prostor doplnit o fotografie a obrazy a několik dalších zajímavých trojrozměrných předmětů. Také se bude pokračovat v restaurování mobiliáře kaple.

Celkový součet finančních prostředků, které byly městem investovány do opravy válečných památek a s rokem 1866 spojených aktivit v roce 2004 je tedy zhruba 536.000,- Kč. Dalších 70.000,- Kč bylo proplaceno KVH Trutnov jako mzda za průvodcovskou službu v obou objektech na naučné stezce. Mimo to ještě byly další finanční prostředky použity v souvislosti s tiskem různých propagačních materiálů o válce 1866. Doufáme, že také rok 2005 bude příznivě nakloněn péči o památky z roku 1866 na trutnovském bojišti.

Zpráva technického referenta bojiště u Jičina

Josef Votrubec

V roce 2004 byla uskutečněna jedna brigáda, a to ve dnech 24. - 25. července 2004. Přítomni byli členové J. Votrubec, J. Náhlovský, M. Trakal, P. Skalský, O. Krsek, R. Teichman, B. Poláček, T. Vondryška, M. Drapák a J. Woisetschläger. Byla provedena běžná údržba hrobů na bojišti a jeho nejbližším okolí. V rámci této brigády bylo vypomáháno u obce Příhrazy a na vrchu Mužském, na území spravovaném technickým referentem pro severní Čechy J. Náhlovským. Provedeny byly tyto práce:

- obnova nápisu na pomníku, který stojí na hromadném hrobě v lokalitě u hájovny, nazývané "U Panny Marie" v katastru obce Příhrazy (p. Poláček) a osekání křovin (p. Votrubec, p. Vondryška)
- likvidace křovin a plevele na hrobech v okolí vrchu Mužského (p. Náhlovský, p. Woisetschläger)
- obnova nátěru oplůtku na hrobě pruského poručíka de Courbiera v chatové osadě u Žehrova (p. Votrubec, p. Vondryška) a na náhrobní desce rozpoznán silně zvětralý nápis (p. Krsek, p. Poláček)
- osekání trávy na hrobech v Jinolicích, Podůlší, Zámezí a u Dílců (p. Trakal, p. Skalský) a u Dolního Lochova, u Železnice nad rybníkem Valcha, zejména u křížku na hrobě neznámého vojáka (p. Náhlovský, p. Woisetschläger)
- obnova nápisů na některých pomnících na vojenském hřbitově u Kbelnice (p. Poláček)
- likvidace křovin a plevelů chem. postřikem Roundap u saského obelisku na Horce u Dílců (p. Krsek, p. Votrubec)
- očištění desky podporučíka Bystronovského v Radimi (p. Drapák)
- kilometráž naučné stezky u Jičina (p. Teichman, p. Krsek, p. Drapák)
- přesná lokalizace hrobu v Hor. Podůlší v zahradě blízko hostince "Na Jívě" (p. Šubrt)

Jinolice, pomník e.č. 27, červen 1992

Jinolice, pomník e.č. 27 v průběhu opravy, prosinec 1992

V srpnu 2004 byly odvezeny na opravu a celkovou renovaci dva liti-
nové pomníky, a to e.č. 27 od silnice
v Jinolicích a e.č. 102 - tzv. saská
kostka z vojenského hřbitova u Kbel-
nice. 29. listopadu 2004 byly oba po-
mníky instalovány zpět na svá mís-
ta brněnskou firmou REX, s.r.o.
z Brna. Na pomník v Jinolicích byla
mj. zhotovena kopie antické přilby,
která byla odcizena na počátku
90. let minulého století.

Střední průmyslová škola kame-
nická v Hořicích opravila torzo
pomníku e.č. 17 u Zámezí. Pomník
byl doplněn o chybějící části a text.
Pomník bude osazen na jaře roku
2005 na původní místo.

V roce 2004 navštívili bojiště
u Jičina nejenom návštěvníci a tu-
risté, ale také vandalové. Počátkem
září byla odcizena soška Krista z po-
mníku saského setníka Fickelschee-
rera pod Zebínem (e.č. 11).

V lednu 2004 začala příprava
naučné stezky "Bitva u Jičina
29. června 1866". O. Krsek vyznačil
na mapě návrh trasy s umístěním
zastávek na katastru obcí Jičín,
Holín, Ohaveč, Horní Lochov,
Prachov, Jinolice, Podůlsí, Zámezí,
Železnice, Dílce, Valdice a Kbel-
nice. M. Drapák jednal se starosty
obcí o trase, počtu a vhodném umís-
tění jednotlivých zastávek. Zjistil
také čísla a vlastníky parcel včetně
snímků z mapy, na kterých budou
stát zastávky a zajistil písemné po-
volení vlastníků. O. Krsek zpracoval
texty a návrh grafického zpracování
zastávek. M. Drapák, R. Teichman
a J. Náhlovský provedli obsahovou
korekturu textů a zajistili obrazo-
vý materiál z Okresního archívu
v Jičíně, z Regionálního muzea
v Jičíně, z Městského muzea

v Hořicích a soukromých archivů. R. Teichman a T. Kaláb zajistili překlad nosného textu do německého a anglického jazyka.

Na Městském úřadě v Jičíně se ve dnech 24. 5. a 10. 11. 2004 konaly dvě schůzky se starosty obcí. Za Komitét se zúčastnili M. Drapák a Teichman. Za město Jičín místostarosta Mgr. Koníř a E. Zatloukalová. Bylo odsouhlaseno celkem 23 zastávek naučné stezky a další 2 informační tabule v Jičíně.

Dne 24. července 2004 R. Teichman, O. Krsek a M. Drapák provedli kilometráž naučné stezky. Celková délka stezky bude cca 26 km. Dne 21. října 2004 byly veškeré podklady k naučné stezce předány grafikovi p. Blahušovi z Hradce Králové ke zpracování grafických návrhů a panelů naučné stezky.

Stejně jako v loňském roce chci opět poděkovat p. Trakalovi za dobrou propagaci jičínského a královéhradeckého bojiště ve svém soukromém muzeu v Újezdě pod Troskami a také manželům Šanderovým z Jičína za propagaci jičínského bojiště v soukromém muzeu v Prachově (při vstupu do skal).

Zpráva technického referenta pro oblast severních Čech

Jiří Náhlovský

Rok 2004 začal jednáním s obecními a městskými úřady v Libereckém kraji. Největší úsilí bylo věnováno zajištění finančních prostředků na opravu pomníku prvního padlého rakouského důstojníka v r. 1866 na severním bojišti. Pomník majora Franze von Panze i přes svůj havarijní stav nevyvolal zájem ze strany Městského úřadu v Liberci ani Libereckého kraje. Jménem Komitétu 1866 jsem napsal několik dopisů na uvedené úřady o poskytnutí alespoň částečné finanční podpory na záchranu této ohrožené památky. Stejně dopisy se žádostí o opravu zaslal místopředseda spolku Ing. Radek Teichman a jednatel spolku RNDr. Tomáš Kaláb. Zamítavé odpovědi způsobily rozhodnutí pokusit se o získání prostředků z dotací Ministerstva obrany na rok 2006. Připravil jsem pro Městský úřad v Liberci podklady pro zpracování žádosti, aby jako vlastník tohoto a dalších dvou pomníků z roku 1866 zaslal žádost na Ministerstvo obrany.

Další jednání jsem uskutečnil s Městským úřadem v Chrastavě ve věci opravy pomníku rakouského husara Josefa Czoma. Obecní úřad zajistil opravu tohoto pomníku v celkové částce 11.800 Kč. Pomník byl odborně restaurován a chybějící nápisová deska v německém jazyce byla nahrazena novou. Protože pomník umožňoval umístění ještě jedné nápisové desky, byl proveden překlad německého textu do češtiny a nápisová deska s tímto překladem na pomník umístěna. Také v Jablonci nad Nisou proběhla oprava pomníku pruského střelce Carla Gustava Pählkeho v Kokoníně, kterého zastřelil vlastní spolubojovník. Přes počáteční jednání s místním městským úřadem, kdy byla požadována finanční účast Komitétu 1866, se podařilo úředníky přesvědčit, aby celou opravu ve výši 21.500,- zaplatil Městský úřad v Jablonci nad Nisou z vlastních zdrojů. Oprava spočívala ve vysekání náletových dřevin, zpevnění a úpravě okolí, zbavení pomníku od biomasy a barevných nápisů způsobených vandaly, zvýraznění písma a ochraně proti povětrnostním vlivům. Prostor mezi vlastním pomníkem a sloupky byl vysypán štěrkem.

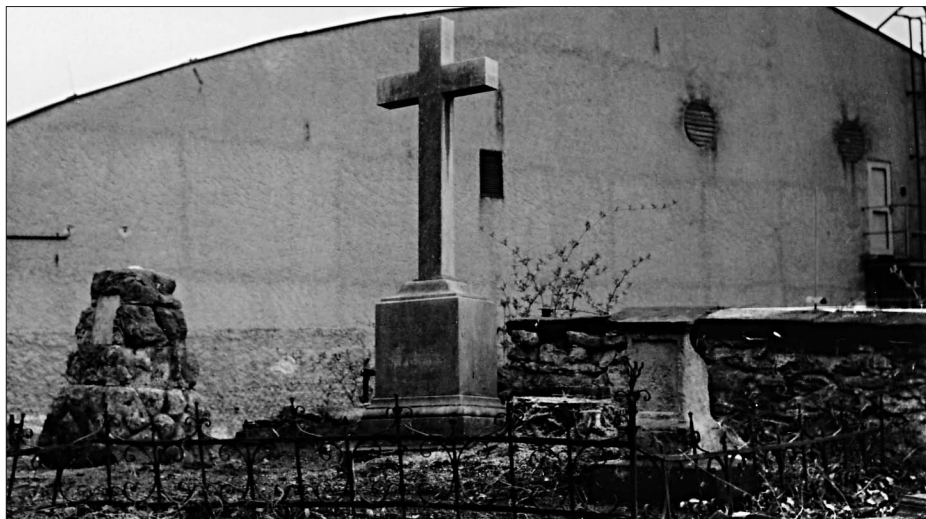
Za přispění Městského úřadu v Mnichově Hradišti se také podařila v červenci a srpnu 2004 oprava centrálního pomníku na místním městském hřbitově v celkové částce 50.000 Kč. Byla tak dokončena rekonstrukce tohoto pomníku započatá členy Komitétu 1866 před několika lety. Na starém hřbitově v Přepěřích u Turnova jsem uskutečnil 2 brigády - 17. dubna a 25. září 2004. Jelikož tento hřbitov byl zrušen v r. 1914, do dnešní doby zpustnul a plocha zarostla dřevinami. Na moje doporučení zahájila zdejší farnost římskokatolické církve jednání s odborem životního prostředí Městského úřadu v Turnově o pokácení dvou mohutných tují a několika akátů, které se nacházely mezi jednotlivými pomníky. Jejich pokácení proběhlo na podzim r. 2003. Během obou brigád bylo upraveno nejbližší okolí alespoň do přijatelného stavu - proběhlo vysekání náletových dřevin a doslova se vydolovaly dva pařezy tují a tři pařezy akátů. Obou pracovních akcí v Přepěřích se zúčastnili kolegové Josef

Přepěře, pomníky na místním hřbitově, srpen 2003

Přepěře, pomníky na místním hřbitově, duben 2004

Přepěře, pomníky na místním hřbitově, duben 2004

Votrubec, Martin Drapák a Miroslav Malach. Další záchrana těchto pomníků je v jednání, protože možná obnova hřbitova do důstojného stavu je plánovaná až na rok 2006.

V rámci brigády na jičínském bojišti 24. července 2004 jsem uskutečnil výjezd na bojiště u Mnichova Hradiště. Zde byly vysekány náletové dřeviny, vysekala se vzrostlá tráva a bylo upraveno okolí několika křížů v prostoru Mužský - Boseň a Klášter Hradiště. V tomto prostoru byla také zjištěna ztráta kříže.

Bohužel pomníky v severních Čechách postihla také dnešní hrabivost po kamenických věcech. Z pomníku rakouského důstojníka Karla Schweppenberga v Jenišovicích, který byl zraněn v bitvě u Podolí 26. června 1866, se ztratila pís-kovcová váza, která byla odborně restaurována v roce 1999. Tento pomník byl zcela atypický a podobný se nikde jinde na území Čech nenachází. Krádež byla oznámena na oddělení Policie ČR v Rychnově u Jablonce nad Nisou, kde byl sepsán protokol. Po čase bylo pátrání ze strany Policie ČR zastaveno.

Další ztráta byla zjištěna na hřbitově v Hodkovicích nad Mohelkou, kde se ztra-tila nápisní deska s německým textem. Po oslovení Městského úřadu v Hodkovicích nad Mohelkou bylo zjištěno, že uvedená deska byla doručena na úřad, když vy-padla z výklenku pomníku. Dále bylo zjištěno, že zbývající dvě nápisní desky byly zhotoveny ze sololitu, tedy materiálu naprosto nevhodného pro obnovu památek, která proběhla v roce 2003 nákladem Ministerstva obrany ČR. Proto jsem kontakto-val Městský úřad, který o tomto hrubém nedostatku věděl a již oslovil firmu **TORKRET, s.r.o.**, Liberec, která prováděla rekonstrukci. Tato přislíbila nápravu na jaře 2005. V této souvislosti není možné se nezmínit o podivných praktikách firmy **TORKRET, s.r.o.**, Liberec, která se snaží všemi prostředky získat prostřednictvím obcí a vlastníků finanční prostředky z rozpočtu MO ČR na opravu válečných hro-bů. Jako příklad je možné uvést opravu vojenského hřbitova z roku 1866 ve Svijanech, kdy byly v roce 2004 za cca 0,5 mil. Kč opraveny 4 pomníky, pokáceny přestálé dřeviny a částečně upraveno okolí pomníků. Dalších cca 0,5 mil. Kč má být na tuto akci uvolněno z rozpočtu MO ČR v roce 2005 a dle přání starosty obce Svijany Ing. Lelka a místního obecního zastupitelstva má být vojenský hřbitov upraven na místní park. Neodborně provedená a cenově předražena akce svědčí o morálních vlastnostech této realizační firmy, která se na veřejnosti prezentuje jako subjekt pečující o válečné hroby a pomníky.

Na podzim roku 2004 jsem vstoupil v jednání s Obecním úřadem Ralsko, v je-hož obvodu se nacházejí pomníky připomínající srážku u Kuřívod 26. června 1866. Byla projednána možná záchrana pomníků, které byly zničeny po roce 1945. Při této příležitosti byla navržena možnost uspořádat centrální akci Komitétu 1866 v roce 2006 právě na tomto méně známém bojišti.

Pracoval jsem také na zpracování Generálního soupisu válečných hrobů a po-mníků pro severní Čechy. Území severních Čech jsem proto rozdělil podle postupu jednotlivých pruských armád, tzn. úsek Liberec - Turnov a Lobendava - Mnichovo Hradiště. Zpracování prvního úseku je kompletní, schází ještě doplnit 50 % vlastní-ků pozemků, druhý úsek je ve stádiu zpracování dat. Na závěr bych chtěl poděko-vat všem kolegům, kteří mi byli nápomocni při záchraně památek z prusko-ra-kouské války r. 1866 v severních Čechách.

Zpráva technického referenta pro oblast Moravy a Slezska

Jiří Jemelka

V roce 2004 bylo organizováno několik brigád, kterých se z Komitétu 1866 účastnili bratři Jan a Václav Kosinovi, František Nemerád, Zbyněk Hrdlička a Jiří Jemelka. Přispěli i aktivisté bratři Uhrové, Kosina ml., Pavel a František Jemelkovi a Jiří Jurda. Upravovány byly terény a porosty v okolí tovačovských pomníků. Dokončeno bylo zvýraznění části nápisu na pomníku e.č. 1. Tlakovou vodou a za pomoci zapůjčeného el. agregátu byl očištěn pomník v Dluhonicích a pomník setníka Součka v Tovačově. Demontována byla památka e.č. 3. Na vybudovaný betonový základ byl osazen zcela nový pomník dne 7. července 2004. Jeho kamennou část zhotovil sochař Sušeň a kovový kříž vykoval umělecký kovář Jurda. Korpus Krista byl použit původní. Komitét k obnově památky přistoupil po zjištění velice špatného stavu pískovcového soklu. Finance na pomník byly získány od sponzorů. Obnovená památka byla předána do majetku Města Tovačov 12. července 2004.

Prvořadým cílem roku 2004 bylo zajistit finance na zrestaurování pomníku věnovaného majoru Behrovi. Žádost na získání grantu od Olomouckého kraje z podstatné části připravil Komitét 1866. Grant Městu Tovačov byl koncem června schválen, ale neustálým oddalováním zahájení restaurátorských prací, které přes časté urgencye nešlo ovlivnit, se promarnilo několik měsíců. K demontáži pomníku a k odvezení do sochařské dílny došlo až 19. 10. 2004. Další práce se tak přesouvají do roku 2005, přestože hlavní restaurování bylo již provedeno. Finance grantu tak byly využity. Problémem však bude zhotovit pod pomník základy. Památkáři, dle posouzení jiných odborníků, zvolili složitý, pracný a nákladný postup. A tak o dalším průběhu akce rozhodne Město Tovačov v součinnosti se svým stavebním úřadem a se svými finančními možnostmi. Komitét 1866 koncem října 2004 stačil ještě brigádě demontovat starý kamenný základ Behrova pomníku a vyhloubit jámu pro betonování nových základů. S Městem Tovačov je permanentně jednáno.

Abyste mohly být v příštím roce opraveny i další pomníky, byly Komitétem 1866 vyzvány některé obecní úřady, aby do svých rozpočtů na rok 2005 zařadily potřebné prostředky. Kladné vyjádření přišlo z Dubu nad Moravou a z Rokytnice u Přerova. Jedná se ještě s městským úřadem v Prostějově a znovu s Městem Tovačov, po němž požadujeme i peníze pro zhotovení a instalaci informačních tabulí. Jejich obsah zpracovávám ve spolupráci s kolegy Hanou a Tomášem Kalábovými a Zbyněkem Hrdličkou.

Stejně jako každý rok, tak i v roce 2004 Komitét 1866 ve spolupráci s Městem Tovačov a Dub nad Moravou organizoval pro širší veřejnost populární vycházku po tovačovském bojišti. S dobrým ohlasem se setkal i obsáhlý článek v Olomouckých novinách zaměřený na osobnost Ludvíka Benedeka u příležitosti výročí jeho narození.

K celkem běžným činnostem patří i činnost fotodokumentační a propagační, dále pátrání v archivech o událostech 1866 na území Moravy a Slezska a doplňování zpracovávaného Generálního soupisu válečných hrobů a pomníků z roku 1866 z tohoto území.

Zpráva technického referenta pro oblast Čechy

Jiří Hanuš

Jak jste možná na 16. Valné hromadě postřehli, byl jsem předsednictvem jmenován do funkce technického referenta pro Čechy, tedy území mimo bojiště.

Během roku 2004 jsem se snažil zmapovat pomníky na území České republiky. Za základ jsem použil Generální katalog od bývalého kolegy Miroslava Vycpálka, který vyšel v roce 2000 v našem časopise *Bellum 1866*. Tento katalog doplňuji o vlastní poznatky či poznatky našich členů.

Do dnešního dne se mi podařilo zaznamenat přes 150 pomníků. Jejich seznam by se mohl už brzy objevit na internetu. Bohužel, ne všechny tyto památky se mi podařilo osobně navštívit. Vzhledem k rozlehlosti sledované oblasti pochybuji, že se mi to v dohledné době podaří. Proto bych vás chtěl touto cestou poprosit o pomoc. V seznamu uvedeném v časopise *Bellum 1866* jsou uvedeny památky, které se mi zatím nepodařilo zjistit. Ty by se měly nacházet například v Byšicích, Horních Beřkovicích, Nových (Německých) Kopistech, Novém Hrádku, Potvorově, Strážově, Trojmezí, Valči, Vilémově a Výsluní. Pochopitelně přivítám, když mě nebo kohokoliv z předsednictva Komitétu 1866 upozorníte na existenci dalších památek z vašeho okolí.

Během roku 2004 došlo k již loni avizované opravě pomníků v Chrudimi. Jedná se o pomníky husara Michala Zeleye od 8. husarského pluku Hessen-Gassel a koželužského tovaryše Jana Matyáše. Jejich náhrobky byly Městským úřadem opraveny a odcizené kříže nahrazeny kříži novými. V závěru roku 2004 došlo k osazení nových nápisových desek na oba pomníky, které byly zhotoveny podle fotodokumentace a zbytků původních desek. Poděkování za realizaci této opravy patří zejména kolegovi Jaroslavu

Chrudim, pomník četaře Michaela Zeleye po celkové rekonstrukci, listopad 2005

Chrudim, pomník Josefa Matyáše po celkové rekonstrukci, listopad 2005

Veselému ml. a panu Josefu Polívkovi z Městského úřadu v Chrudimi. Tento úřad také celou opravu financoval. Oba pomníky se nacházejí na hřbitově u sv. Václava. V Chrudimi na hřbitově u sv. Kříže dochází v současné době k opravě pomníku na hrobě 11 pruských vojáků zemřelých ve městě na cholery. Vylomený kříž bude slepen a během roku 2005 osazen zpět na pomník.

Z osvětových aktivit mohu zmínit 19. září 2004 uskutečněnou vycházku po části královéhradeckého bojiště, kde jsem provedl asi dvacetičlennou skupinu sportovců.

Z objevů, které se mi poslední dobou podařily, bych jmenoval alespoň dva. Tím prvním je hrob c. k. vojína Františka Titěry na evangelickém hřbitově v Krabčicích. Jak se dovídáme z nápisu na náhrobku, František Titěra, rodák z Cinovsi, se účastnil bojů u Jičina a Hradce Králové, kde však byl vzat do zajetí. Domů k rodičům se vrátil 24. září 1866, ale už 29. září téhož roku zemřel. Mým posledním objevem roku 2004 je hrob neznámého počtu pruských vojáků nedaleko vsi Borovnice na Novopacku. Vzhledem k tomu, že se dá místo přesně lokalizovat, bych chtěl místo osadit dřevěným křížem tak, jak tomu bylo v minulosti.

Závěrem této zprávy bych chtěl poděkovat oběma kolegům Veselým z Chrudimi za úsilí, které vyvíjejí při opravách pomníků v jejich městě. Bez jejich pomoci by k opravám těchto pomníků ztěžilo došlo.

POŘÁDÁNÍ VZPOMÍNKOVÝCH, KULTURNÍCH A SPOLEČENSKÝCH AKCÍ

Také rok 138. výročí prusko-rakouské války roku 1866 se nesl v duchu osvěty ideí ochrany a péče o válečné hroby z roku 1866. V roce vstupu České republiky do Evropské unie nabylo zvýšení povědomí o těchto válečných událostech na významu, neboť to byl poslední velký válečný konflikt na našem území, který svým významem, a zejména důsledky, překonal hranice našeho státu i Evropy. Osvěta a propagace tak znamenala v roce 2004 významnou náplň činnosti spolku. Již v lednu se Komitét 1866 zúčastnil v rámci expozice Královéhradeckého kraje veletrhu Regiontour 2004, který proběhl 8. - 11. ledna v Brně. Místopředseda ing. R. Teichman využil příležitosti k navázání kontaktů s představiteli dalších krajů, na jejichž území existují památky na válku v roce 1866, cestovních kanceláří, výrobců propagačních materiálů, mapových podkladů a dalších užitečných firem a institucí. Na tomto veletrhu byl také prezentován první turistický produkt Komitétu nazvaný "Putování po bojištích 1866". Měl podobu slevové karty, jehož součástí byl mapový a informační materiál "Bojiště z roku 1866 - Královéhradecký kraj". Tento turistický produkt nabídl všem zájemcům o historii návštěvu muzejních expozic s tematikou prusko-rakouské války 1866, výstav zaměřených na historii měst a regionů královéhradeckého kraje, jednotlivých areálů bojišť z roku 1866 a naučných stezek včetně slev na ubytovací a stravovací služby u vybraných partnerů. Distribuce tohoto produktu měla být zajištěna přes muzea, informační centra a vybraná knihkupectví v regionu. Bohužel však na začátku turistické sezóny musel být turistický produkt stažen z prodeje, protože některá muzea poskytla prostřednictvím slevové karty slevy ze vstupného, které nebyla v konečném důsledku schopna z provozně-technických důvodů poskytnout. Z této nepřijemné skutečnosti se již Komitét 1866 poučil a turistický produkt pro sezóny

2005 a 2006 byl vydán v rozšířené podobě na základě důkladné přípravy a pro-
věření všech podkladů.

Členové spolku v roce 2004 pořádali nebo participovali na následujících akcích:

- Konference "Ludvík Benedek (1804 - 1881) - minulost, přítomnost a budoucnost východočeských bojišť z roku 1866" dne 28. 5. 2004 v Muzeu východních Čech v Hradci Králové
- Centrální vzpomínková akce Komitétu 1866 ke 138. výročí prusko-rakouské války 1866 v České Skalici spojená s otevřením naučné stezky "Česká Skalice -Sviništany-Josefov 1866"
- Vzpomínkové setkání ke 138. výročí bitvy u Hradce Králové

V roce 2004 uplynulo 200 let od narození polního zbrojmistra Ludvíka Benedeka (*14. června 1804, † 27. dubna 1881), významného vojáka z válek 19. století a velitele rakouské Severní armády z tažení v Čechách roku 1866.

Jako poražený vojevůdce u Hradce Králové dne 3. července 1866 se Ludvík Benedek stal postavou, na kterou se snesla všechna hořkost ze ztracené bitvy i celého tažení na severním bojišti a kolem ní vznikla celá řada tendenčních zpráv, pověstí a legend, jež se dosud houževnatě udržují v literatuře, což především platí o české literární produkci. Uvedené výročí bylo vhodnou příležitostí znovu se vrátit k Benedekově osobě s pokusem o jeho objektivní charakteristiku.

Zároveň bylo tohoto výročí využito k širšímu zhodnocení současného stavu a problémů východočeských bojišť z války roku 1866 jako součásti evropského historického dědictví, aktivit kolem nich (zejména jejich adekvátního využití v rámci projektů na rozvoj cestovního ruchu), jakož i výměně názorů na blížící se 140. výročí bitvy u Hradce Králové a dalších aktuálních otázek.

V roce 2002 Komitét 1866 obnovil tradici pořádání centrálních vzpomínkových akcí v místech, kde v červnových a červencových dnech roku 1866 bojující vojska zasáhla do života obcí a občanů. V roce 2004 se místem konání stalo bojiště v dalším regionu, tentokrát u České Skalice.

Pořádání centrální akce v České Skalici mělo dva významné důvody. Prvním bylo odhalení pomníku osazeného na hrobě 19 pruských a rakouských vojáků, exhumovaných v polovině roku 2003 při stavbě obchvatu města, druhým pak slavnostní otevření naučné stezky "Česká Skalice-Sviništany-Josefov 1866", která plynu-
le navazuje na již známou a loni kompletně rekonstruovanou naučnou stezku "Náchod-Vysokov-Václavice 1866".

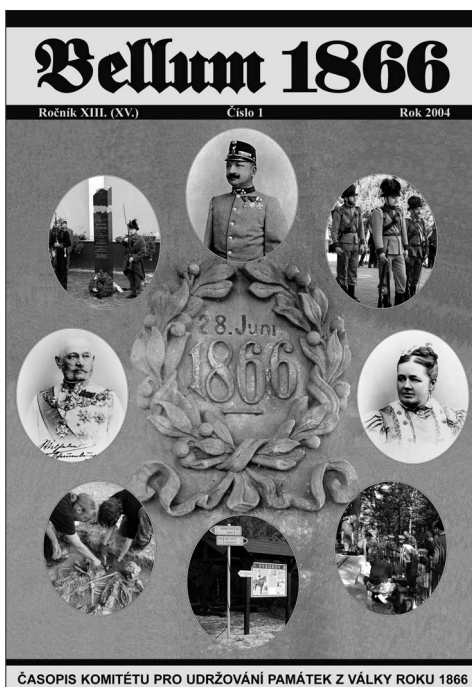
Samotné centrální akci Komitétu, která se i letos konala pod záštitou královéhradeckého hejtmána ing. Bradíka, předcházelo dopolední slavnostní odhalení památníku na společném hrobě francouzských zajatců z roku 1813-14 v Josefově, pořádaném ve spolupráci se Sdružením pro mezinárodní partnerství Libčany. Před polednem se účastníci přesunuli na českoskalické náměstí, ze kterého se odebrali do blízkého stravovacího zařízení Eurest, kde byl připraven oběd. Odtud se odebral průvod historických jednotek na českoskalický vojenský hřbitov, kde proběhlo již výše zmíněné odhalení pomníku a pietní akt ke 138. výročí bitvy u České Skalice. Průvod pak zavedl účastníky zpět na českoskalické náměstí, kde byla za přítomnosti starosty a místostarosty České Skalice pánů Hubky a Daňsy a senátora Fejfara otevřena naučná stezka. Ta měří celkem 35 km a obsahuje 23 zastávek, které seznamují s průběhem bitvy u České Skalice, Sviništan a historií pevnosti Josefov. Závěrečný kulturní program obstarala tradičně skupina Kantoři a vojenská dechová hudba 6. praporu polních myslivců z Náchoda.

Výroční den bitvy u Hradce Králové, 3. červenec, připadl tentokrát na sobotu, kdy se konal stěžejní program vzpomínkových akcí ke 138. výročí tragické bitvy u Hradce Králové. Dopoledne proběhl pietní akt za padlé u památníku Baterie mrtvých na Chlumu, před nímž účastníky pozdravil předseda Komitétu 1866 ing. Josef Komárek, který připomenul významné události první poloviny roku 2004 jak z hlediska spolkového, tak celospolečenského. Hudební doprovod při tomto aktu zajišťovala posádková hudba z Hradce Králové a vojenská dechová hudba 6. praporu polních myslivců z Náchoda. Odpoledne již tradičně patřilo zájemcům o bitevní ukázkou tradičních historických jednotek.

PUBLIKAČNÍ ČINNOST

Spolkový časopis *Bellum 1866* doznal ve svém patnáctém ročníku významných změn. Forma zpracování a tisku časopisu se změnila již několikrát, vždy ovšem směrem ke zkvalitnění technického provedení a konečné podoby tohoto monotematického periodika. Poslední změna - snížení počtu čísel o polovinu při zachování, resp. rozšíření počtu stran v celém ročníku, zhotovení barevné obálky a vložení obrazových materiálů přímo do textu - byla opravdu revoluční. Náš vysoce specializovaný časopis lze nalézt v mnohých knihkupectvích Královéhradeckého kraje. V prvním, rozsáhlejší číslu vydaném na jaře bylo publikováno opět několik článků a studií přibližující osudy lidí poznamenaných válečným konfliktem, pokračoval také seriál překladů a přepisů dobových kronik a výročních zpráv z poloviny devadesátých let devatenáctého století. Součástí tohoto čísla byla také kompletní Výroční zpráva za rok 2003. Druhé, předvánoční číslo bylo zaměřeno na vnitrospolkové informace kompletního souboru zápisů ze zasedání představenstva a valných hromad roku 2004. Přetištěny byly také příspěvky z konference "Ludvík Benedek (1804 - 1881) - minulost, přítomnost a budoucnost východočeských bojišť z roku 1866" konané v květnu v Hradci Králové.

Vydáno bylo také patnáct druhů pohlednic s tematikou války roku 1866 - série 11 pohlednic s pomníky z jednotlivých bojišť a 4 tematické pohlednice. Je to počátek nové série vydávané každým rokem nejen pro propagaci v rámci cestovního ruchu, ale i pro sběratele zabývající se touto problematikou.

Internetový portál 1866

Od roku 2002 se dále rozvíjí internetový Portál 1866. Smyslem tohoto portálu je sdružit na jeho stránkách co největší počet zájmových sdružení, muzeí, úřadů a dalších institucí s cílem vybudovat informační centrum zaměřené na vše, co má souvislost s událostmi prusko-rakouské války roku 1866.

Neživějšími rubrikami těchto stránek je přehled akcí pořádaných jednotlivými sdruženími v průběhu kalendářního roku s upozorněním na nejbližší z nich a Aktuality, které ve stručnosti seznamují návštěvníky stránek s nejdůležitějšími činnostmi a informacemi. Prostřednictvím internetu je také nabízena odborná literatura včetně knihy Komitét 1866 - péče o válečné památky v běhu staletí.

Přestože se mnohé v prezentaci událostí roku 1866 a péče o válečné hroby a pomníky na internetu podařilo, je to jedna z našich slabších stránek, zejména co se týká aktualizace stránek a jejich další rozvoj. Nepodařilo se nám doposud zprovoznit stránky týkající se jednotlivých naučných stezek, vážně dokončení Generálního soupisu válečných hrobů a pomníků z roku 1866 a nezprovoznili jsme německou mutaci. Uvítali bychom proto zapojení mladých členů Komitétu 1866 do realizace tohoto moderního komunikačního média.

PODPORA ROZVOJE CESTOVNÍHO RUCHU

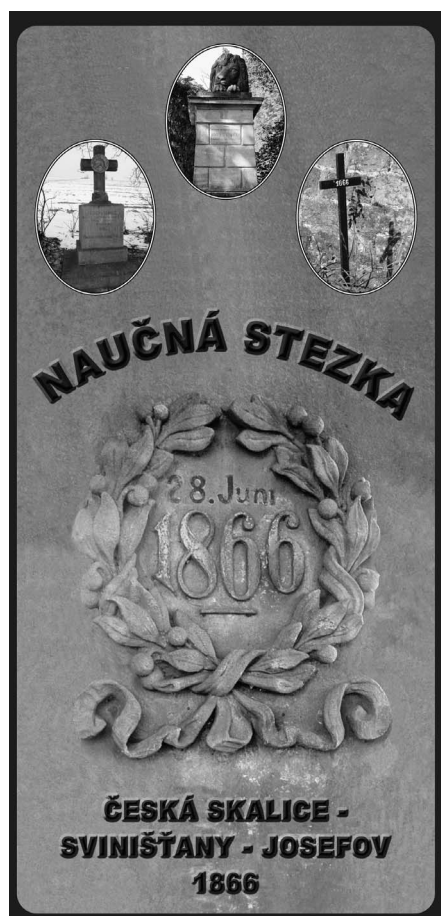
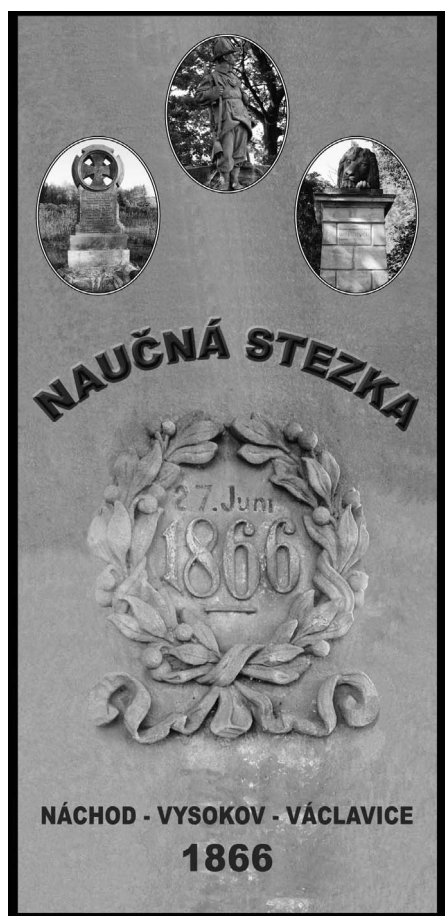
V roce 2004 realizoval Komitét 1866 několik projektů z oblasti rozvoje cestovního ruchu jednotlivých bojišť z roku 1866 v Královéhradeckém kraji. V první řadě je nutné zmínit se o vybudování další naučné stezky "Česká Skalice-Svinišřany-Josefov 1866" a celkové rekonstrukci a inovaci naučné stezky "Náchod-Vysokov-Václavice 1866". Obě stezky tak vytvořily téměř 45 km dlouhou cyklotrasu, která začíná na železničním nádraží v Náchodě a končí (prozatím) na vojenském hřbitově v Josefově. Naučná cyklostezka "Stopy krve a železa" zahrnuje 32 zastávek a 3 odbočky s informačními tabulemi a je první ze tří zamýšlených cyklotras projektu VIA BELLII 1866, které by do roku 2008 měli vzniknout v Královéhradeckém kraji.

K prezentaci obou stezek byly vydány dvě skládačky s podrobnou mapou, informacemi o naučné stezce, událostech prusko-rakouské války roku 1866 v daném regionu a muzeích zabývajících se problematikou roku 1866.

Dalším významným počinem popularizace jednotlivých areálů bojišť byla příprava turistického produktu "Putování po bojištích z roku 1866", který byl představen na veletrhu cestovního ruchu Regiontour 2005 v Brně na počátku roku 2005. Skládá se z informačního letáku představující turistický produkt a z "Turistické šekové knížky" a mapového materiálu "Bojiště z roku 1866 - Královéhradecký kraj". Tento produkt bude k dispozici ve všech muzeích, které mají expozice k válce roku 1866 a ve vybraných informačních centrech Královéhradeckého kraje.

V závěru roku 2004 pracoval Komitét 1866 také na podkladech a grafickém zpracování nové naučné stezky, která bude vybudována v roce 2005 na bojišti u Jičína a ponese název "Bitva u Jičína 29. června 1866".

SPOLKOVÁ ČINNOST KOMITÉTU 1866

Vzhledem k nárůstu spolkové agendy a s cílem zapojit do činnosti co největší počet členů (i řadových, nejen předsednictva), došlo v roce 2004 k navýšení počtu zasedání předsednictva Komitétu 1866 z dřívějších šesti na 9, a to ve dnech 17. ledna, 14. února, 6. března, 24. dubna, 29. května, 7. srpna, 9. října, 20. listopadu a 11. prosince, všechny se uskutečnily v Hradci Králové kromě květnového zasedání pořádaného v Hrádku u Nechanic. Konaly se také 2 valné hromady. 16. výroční Valná hromada 20. března 2004 v Hradci Králové v přednáškovém sále Muzea východních Čech a 17. Valná hromada v sále restaurace "Na bojišti" na Chlumu dne 23. října 2004 jako součást tradičních "Dušiček".

Jestliže byla 14. Valná hromada hodnocena jako důležitá ve smyslu potvrzení správnosti nastoupené cesty, pak 16. Valná hromada přímo rozhodovala o dalším směřování Komitétu 1866. Zásadní otázka zněla, zda spolek bude chtít využít všech možností, které se před ním otevřely, nezůstat přešlapovat na místě a posunout se dál do společnosti moderních občanských sdružení sjednocující se Evropy, nebo rezignovat na další rozvoj a snažit se uchovat dosažené pozice. Rozpracovanost jednotlivých projektů ve třech klíčových oblastech - péče o válečné hroby a pomníky, rozvoj cestovního ruchu a další využití bojišť, a v neposlední řadě publikační činnost - naznačila směr, kterým by bylo třeba se ubírat. Vzhledem ke stále obtížnějším možnostem členů představenstva Komitétu 1866 skloubit své profesionální a osobní povinnosti s velkým množstvím spolkové agendy byl valnou hromadou schválen záměr řešit některé dílčí činnosti prostřednictvím placeného spolupracovníka vybraného prostřednictvím výběrového řízení. Toto se uskutečnilo v červnu 2004 a vedlo k obsazení funkce tajemníka spolku členem Komitétu 1866 Tomášem Böhmem, který se úspěšně zhostil mnoha úkolů ve druhé polovině roku.

16. valná hromada přijala 18 bodů usnesení, které se staly hlavní náplní činnosti pro rok 2004:

1. Realizovat projekt "Soubor 33 válečných hrobů a pomníků na území Královéhradeckého kraje - záchrana válečných hrobů a jejich úprava"
2. Realizovat projekt "Oprava souboru 7 pomníků na vojenském hřbitově v Novém Bydžově"
3. Uspořádat Centrální akci Komitétu 1866 ke 137. výročí prusko-rakouské války roku 1866 v České Skalici dne 19. 6. 2004
4. Zřídit pomník na novém hrobě 19 padlých vojáků na vojenském hřbitově v České Skalici
5. Realizovat projekt "VIA BELLI 1866 - naučná stezka Česká Skalice - Sviništany - Josefov"
6. Realizovat projekt "Na koňském hřbetě po stopách bitvy 1866 u Náchoda"
7. Vydát 10 druhů pohlednic s motivy bojišť 1866
8. Podílet se na uspořádání konference "Ludvík Benedek (1804 - 1881)" a zajistit program "minulost, přítomnost a budoucnost východočeských bojišť z roku 1866"
9. Posoudit stav zpracování generálního katalogu válečných hrobů a pomníků 1866

10. Uzavřít koncepci rozvoje bojišť a po projednání v předsednictvu předložit příslušným institucím
11. Usilovat o zřízení expozice vojenských dějin kraje Hradec Králové v Muzeu východních Čech. O stavu jednání informovat předsednictvo
12. Doplnovat internetovou prezentaci Komitétu
13. Řešit poškození pomníku myslivce Hory na pražském hřbitově
14. Připravit pro rok 2005 další čísla časopisu Bellum ve schválené koncepci
15. Pro potřeby Komitétu dokončit typologii a kategorizaci památek a zveřejnit je v Bulletinu
16. Dořešit kauzu nového hrobu na vojenském hřbitově v České Skalici
17. Rozpracovat činnosti Komitétu v oblasti
 - a) udržování válečných hrobů a památek
 - b) cestovního ruchu
 - c) v publikační činnosti
18. Připravit ve všech souvislostech novou organizační strukturu Komitétu 1866 reagující na současnou praxi a vývoj k zajištění úkolů vyplývajících ze Stanov.

K tomu Valná hromada ukládá předsednictvu Komitétu 1866:

Řešit problematiku spojenou se zajišťováním vybraných činností Komitétu. Vypsat na realizátora těchto činností veřejné výběrové řízení, sepsat s ním smlouvu stanovující rozsah práce s potřebnými kontrolními mechanismy. Vyčlenit z rozpočtu Komitétu max. 280.000 Kč, které mohou být použity, podle stanovených pravidel, na úhradu vykonané práce realizátora v období 12ti měsíců od podpisu smlouvy. Vytvářet finanční prostředky k zajištění těchto činností i pro následné období.

Valná hromada, konaná 23. října 2004, byla spojena s tradičními "Dušičkami" a poradou velitelů historických jednotek na Chlumu. Valná hromada zrekapitulovala činnost v průběhu roku, posoudila stav plnění jednotlivých bodů 16. Valné hromady a v neposlední řadě vzpomněla minutou ticha nedávno zemřelé členy a příznavce spolku - Friedricha Nacházela z Vídně, prof. Olgu Peterkovou z Náchoda, Rudolfa Pokorného z Hradce Králové a Jiřího Jedličku z Hradce Králové.

Další činnost Komitétu 1866

Zástupci Komitétu 1866 se zúčastnili kromě akcí, na kterých spolek organizačně, finančně nebo materiálně participoval, také na akcích, které měly spojitost s "šestašedesátou" nebo s vojenskou historií - c. a k. vojenské plesy v Josefově a Náchodě, kulturní a vzpomínkové akce v Trutnově a u Slavkova nebo vojenských manévrů v Hrádku u Nechanic.

Není možné se ve výroční zprávě nezmínit o pokračující úspěšné spolupráci s Muzeem východních Čech v Hradci Králové, která byla zahájena v roce 2001. Rok 2004 však byl rokem zcela zlomovým. V květnu 2004 nastoupil na nově vytvořenou pozici vedoucího Památníku bitvy 1866 na Chlumu pan Aleš Chvojka, který se ihned vrhnul do práce spočívající nejenom v zajištění údržby areálu na Chlumu a v jeho nejbližším okolí. Zahájil mj. spolupráci s oběma mikroregiony ležícími v areálu Památkové zóny 1866 - první se sídlem ve Všestarech a druhý se sídlem

v Nechanicích. Navázal kontakty s několika obcemi na královéhradeckém bojišti, úzce spolupracuje s Magistrátem města Hradce Králové a Královéhradeckým krajem. Jeho aktivity se nezaměřují pouze na ochranu památek, ale také na jejich popularizaci a rozvoj cestovního ruchu na bojišti u Hradce Králové.

Muzeum východních Čech v Hradci Králové a Komitét 1866 koordinují vzájemně svoji činnost a připravují projekty ke 140. výročí prusko-rakouské války roku 1866, které se připomeneme za necelé dva roky. Spolupráce MVČ v Hradci Králové a Komitétu 1866 tak dosáhla nového rozměru, který může být vzorem pro mnohé instituce i občanská sdružení.

SPOLUPRÁCE S ORGÁNY STÁTNÍ SPRÁVY A SAMOSPRÁVY

Úsilí vynaložené Komitétem 1866 v předchozích letech se v oblasti spolupráce s úřady státní správy a samosprávy začíná zúročovat. Určitou roli hraje také blížící se 140. výročí prusko-rakouské války roku 1866, ke kterému spějí veškeré současné aktivity Komitétu 1866. Význam tohoto výročí chápou dnes již mnohé městské a obecní úřady nejenom na Královéhradecku, ale také v severních a středních Čechách nebo na Moravě. Přístup Královéhradeckého kraje, zejména oddělení kultury a památkové péče vedené PhDr. Pavlem Mertlíkem a oddělení cestovního ruchu vedeného PhDr. Čestmírem Jungem, je v tomto směru ukázkou odborného a věcného přístupu k řešení problémů a priorit kraje. Královéhradecký kraj jako celek, zastoupený hejtmánem Ing. Pavlem Bradíkem, i oba uvedené odbory chápou události prusko-rakouské války roku 1866 i jednotlivé areály bojišť s unikátní funérální architekturou jako významné historické a kulturní dědictví našich předků, které je nutné zachovat budoucím generacím a vhodnou populárně-naučnou formou přiblížit co nejširšímu okruhu lidí, ať už domácím, tak i zahraničním.

V roce 2004 pokračovala také spolupráce se státními institucemi a to především s Ministerstvem obrany ČR v oblasti péče o válečné hroby a pomníky z roku 1866, s Pozemkovým fondem ČR a Úřadem pro zastupování státu ve věcech majetkových při řešení majetkoprávních otázek památek na jednotlivých bojištích.

Komitét 1866 začal v závěru roku zjišťovat možnosti svého zapojení do dotačních programů ministerstev kultury a místního rozvoje, zaměřených na obnovu venkova, záchranu architektonického dědictví a podpory cestovního ruchu.

Grantová a dotační politika Komitétu 1866

Obdobně jako v minulých letech se i v roce 2004 Komitét pro udržování památek z války roku 1866 zapojil do různých grantových programů několika institucí a byl v nich mimořádně úspěšný.

● Ministerstvo obrany ČR

Komitét 1866 v roce 2004 požádal o přidělení dotace pro nestátní neziskové organizace z rozpočtu Ministerstva obrany České republiky ve výši 24.000 Kč. V grantovém řízení Komitét 1866 uspěl s projektem "Centrální akce Komitétu 1866 v České Skalici", která byla spojena se slavnostním vysvěcením nově zřízeného pomníku na hrobě 19 padlých vojáků v bitvě u České Skalice 28. června 1866 a s otevřením naučné stezky "Česká Skalice-Sviništany-Josefov 1866".

Komitét 1866 byl úspěšný také při získání dotace na záchranu válečných hrobů a pomníků. Ze státního rozpočtu získal částku 917.000 Kč vyčleněnou Ministerstvem obrany ČR v červnu 2004. Za tyto finanční prostředky byl realizován projekt "Soubor 33 válečných hrobů na území Královéhradeckého kraje záchrana válečných hrobů a jejich úprava".

Přijetím zákona č. 122/2004 Sb., o válečných hrobech a pietních místech však možnost čerpání finančních prostředků ze státních zdrojů zanikla. I přesto, že Komitét 1866 připomínkoval vládní návrh zákona a poukazyval na nedostatky tohoto návrhu, byl v únoru 2004 zákon přijat v navrhovaném znění. Resort obrany, který přiděloval do roku 2004 státní dotace na péči o válečné hroby podle nařízení vlády č. 1292 z 6. 12. 1999, od roku 2005 posuzuje žádosti o státní dotace podle § 3 odst. 1) zákona č. 122/2004 Sb., který řeší problematiku péče o válečné hroby a pietní místa pouze ve vztahu k vlastníkům válečných hrobů, resp. vlastníkům nemovitosti, na které je válečný hrob umístěn.

Vážný problém tak nastal v případě stovek válečných hrobů, které byly do roku 1918, resp. 1920 nebo 1943 ve vlastnictví Komitétu 1866 a dalších občanských sdružení či nadací, které byly vlivem změn státních zřízení na území dnešní České republiky v letech 1918, 1939, 1945 a 1948 zrušeny, či byla ukončena jejich činnost. Tyto subjekty jsou však i nadále uvedeny na listech vlastnictví jako vlastníci. Tento zákon tak znemožňuje péči o vojenské hřbitovy i samostatné válečné hroby všem subjektům, které nejsou vlastníky válečného hrobu, ale podle stanov schválených ministerstvem vnitra ČR pečují o válečné hroby - a není to pouze Komitét 1866, ale i Čsl. obec legionářská, Svaz protifašistických bojovníků a další občanská sdružení.

Komitét 1866 se s tímto stavem nemůže ztotožnit, a proto se počátkem roku 2005 obrátil na ministra obrany Kühnla k vyřešení této situace. Věříme, že příští rok vás všechny budeme moci informovat o nápravě celé věci.

- **Královéhradecký kraj**
 - Centrální akce Komitétu 1866 v České Skalici
 - Záchrana litinového pomníku pěšího pluku č. 49 v obci Čistěves
 - Obnova souboru 4 pomníků na válečných hrobech z roku 1866
 - Studie proveditelnosti "Na koňském hřbetě po stopách bitvy 1866 u Náchoda"
 - Projekt VIA BELLI naučná stezka "Česká Skalice-Sviništany-Josefov 1866"
 - Turistický produkt "Putování po bojištích z roku 1866"
 - Marketingová studie "Bojiště z roku 1866 - Královéhradecký kraj"

- **Magistrát města Hradce Králové**
 - konference "Ludvík Benedek (1804 - 1881) - minulost, přítomnost a budoucnost východočeských bojišť z roku 1866"

- **Město Česká Skalice**
 - Centrální akce Komitétu 1866 v České Skalici

- **Město Nový Bydžov**
 - Turistický produkt "Putování po bojištích z roku 1866"

- **Město Trutnov**
 - Turistický produkt "Putování po bojištích z roku 1866"

- **Město Dvůr Králové nad Labem**
 - Oprava pomníku kadeta Fr. Jandy ve Dvoře Králové n. L.
 - Turistický produkt "Putování po bojištích z roku 1866"

- **Město Jaroměř**
 - Turistický produkt "Putování po bojištích z roku 1866"

- **Nadace Duhová energie společnosti ČEZ, a.s.**
 - Projekt VIA BELLI 1866 naučná stezka "Bitva u Jičina 29. června 1866"

- **Nadace VIA**
 - Záchrana 8 pomníků na vojenském hřbitově z roku 1866 v Máslojedech

Další přidělené granty a dotace Komitétu pro udržování památek z války roku 1866 v roce 2004.

Podrobnosti o realizaci jednotlivých projektů jsou uvedeny v jednotlivých částech této výroční zprávy.

ZPRÁVA O HOSPODAŘENÍ ZA ROK 2004

Počáteční stav k 1. 1. 2004	395 763,25
Příjmy celkem	3 502 108,58
Výdaje celkem	3 173 988,33
Termínovaný vklad 5 let	86 000,00
Zůstatek k 31. 12. 2004	723 883,50
Zhodnocení	328 120,25

Největší příjmy

Dotace ministerstva obrany ČR na projekt "Soubor 33 pomníků"	917 000,00
Nadace Duhová energie na projekt "NS Č. Skalice-Sviništany-Josefov 1866"	200 000,00
Nadace Duhová energie na projekt "NS Bitva u Jičina 29. června 1866"	200 000,00
Královéhradecký kraj na projekt "Záchrana pomníku 49. pěšího pluku"	170 000,00
Královéhradecký kraj na projekt "Obnova souboru 4 pomníků"	90 000,00
Královéhradecký kraj na studii proveditelnosti	100 000,00
Královéhradecký kraj na marketingovou studii	70 000,00
Královéhradecký kraj na projekt "Turistický produkt 1866"	50 000,00
Prodej publikací a časopisu Bellum 1866	89 920,20
Členské příspěvky	33 250,00

Největší výdaje

Oprava pomníků z projektu "Soubor 33 pomníků"	917 000,00
Výstavba naučné stezky "NS Č. Skalice-Sviništany-Josefov 1866"	412 674,50
Nadace Duhová energie na projekt "NS Bitva u Jičina 29. června 1866"	290 543,50
Studii proveditelnosti "Na koňském hřbetě po stopách bitvy u Náchoda"	121 948,50
Projekt "Obnova souboru 4 pomníků"	78 170,00 ¹⁾
Marketingovou studie 1866	35 000,00 ²⁾
Turistický produkt "Putování po bojištích z roku 1866"	74 593,00
Bellum 1866 roč. 2004	26 161,50
Centrální akce Komitétu 1866 v České Skalici	78 672,50 ³⁾
Oprava vojenského hřbitova z roku 1866 v Máslojedech	131 500,00

¹⁾ Faktura za výrobu kopie vojenských trofejí na pomník e.č. 415 HK byla uhrazena v lednu 2005

²⁾ Termín dokončení projektu je 31. 1. 2005, celková předpokládaná výše nákladů v r. 2005 cca 40.000 Kč

³⁾ Celkové náklady na zajištění a distribuci časopisu Bellum1866 dosáhly částky 56 161,50 Kč. Materiální dar ve výši 20.000 Kč na tisk poskytl firma Jiří Blahuš - AXA, Hradec Králové.

VÝVOJ ČLENSKÉ ZÁKLADNY V LETECH 1990 - 2004

Členská základna Komitétu pro udržování památek z války roku 1866 prodělala v průběhu roku 2004 poměrně klidný vývoj. V uplynulém roce jsme přijali 7 nových členů, z toho dvě ženy. Počet čestných členů se snížil, na sklonku léta zemřela profesorka Olga Peterková, dcera krajského konzervátora a významné osobnosti v péči o památky z války roku 1866 Bohuslava Peterky.

Termín konání Valné hromady	Řádný člen			Čestný člen			Zasloužilý člen		
	celkem	z toho žen	z toho PO*	celkem	z toho žen	z toho PO	celkem	z toho žen	z toho PO
31. 03. 1990	56			3	1				
23. 03. 1991	83			5	1				
25. 04. 1992	105			6	1				
27. 03. 1993	99	4		5	1				
26. 03. 1994	93	4		7	1				
08. 04. 1995	85	2		7	1				
30. 03. 1996	93	2		6	1				
12. 04. 1997	93	2		6	1				
11. 04. 1998	84	1		6	1				
14. 04. 1999	73	2		5	1				
08. 04. 2000	76	2		5	1				
31. 03. 2001	79	2		5	1				
16. 03. 2002	81	2		5	1				
08. 03. 2003	95	3	1	5	1				
15. 03. 2004	109	5	1	7	1		20	1	12
Stav 31. 12. 2003	112	6	1	6	0		20	1	12

* právnická osoba